

Inarin kunta
Kunnanhallitus
Piiskuntie 2
99800 IVALO
inari@inari.fi

LAUSUNTO

10.3.2021

Dnro 104/2021

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto

Viite: Lausuntopyyntönnö 2.2.2021

INARIN MIESNIEMEN RANTA-ASEMAKAAVA

Inarin kunta valmistelee Miesniemen ranta-asemakaavaa, jonka suunnittelualue kattaa noin 46,47 hehtaarin alueen Inarin Miesniemen länsirannalla. Suunnittelualue rajautuu Inarijärven rantaan. Alue sijaitsee noin 7 kilometrin etäisyydellä Inarin kirkonkylältä itään. Alue koostuu kahdesta yksityisomisteisesta kiinteistöstä. Alueen toiselle kiinteistölle sijoittuu olemassa olevia rakennuksia, jotka ovat vapaa-ajan käytössä. Toinen kiinteistö on rakentamaton sen läpi kulkevaa tietä lukuun ottamatta. Kaavassa osoitetaan uusi matkailupalveluiden alue ja kaksi loma-asuntojen korttelia. Lisäksi kaavassa osoitetaan lähivirkistysaluetta ja maa- ja metsätalous- sekä poronhoitovaltaista aluetta, jolla on erityisiä ympäristöarvoja, jolle voidaan suunnitella polkuja levähdys- ja tukialueineen. Alueelle suunnitellaan korkeatasoista resort-tyyppistä matkailualueutta. Rakennusoikeutta osoitetaan yhteensä 5900 k-m² (5000 k-m² matkailupalveluille 900 k-m² loma-asuntorakentamiseen).

Suunnittelualue sijoittuu Hammastunturin paliskunnan alueelle, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle ja saamelaidunalueelle. Poronhoito on merkittävä elinkeino Inarin kunnassa. Se on tärkeä työllistäjä paitsi suoraan, myös lihan ja muiden tuotteiden jalostuksen sekä matkailupalveluiden kautta. Poronhoito ylläpitää alueen elinvoimaista, vahvaa saamelaiskulttuuria ja saamen kieliä. Poronhoito on myös merkittävä vetovoimatekijä kunnan vahvalle matkailulle. Inarissa harjoitetaan saamelaidun poronhoitoa ja paliskuntien poronhoito perustuu porojen vapaaseen laiduntamiseen ja luonnonlaidunien ympärivuotiseen käyttöön.

Kaavan vaikutukset poronhoidolle ovat ennen muuta matkailun aiheuttamia suoria ja epäsuoria vaikutuksia. Kaava-alueelle sijoittuu Hammastunturin paliskunnan talvilaidunalueutta ja kaava-alueen lähelle erotusaitapaikka, jonka toiminnallisuuteen alueen käytöllä voi olla vaikutusta. On tärkeää, että poronhoidolle keskeisillä laidunalueilla ja muilla toiminta-alueilla turvataan rauhallisuus ja yhtenäisyys, sekä niiden poronhoidon toiminnalliset edellytykset. Rakentamisella tai muulla toiminnalla ei saa katkaista porojen kulkureittejä tai kuljetusreittejä.

Poronhoidon huomioon ottaminen kaavoituksessa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto. Poronhoito-oikeus siihen kiinteästi kuuluvine vapaine laidunnusoikeuksineen on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan poronhoitolailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990, 3 §). Vapaa laidunnusoikeus on poronhoidon olemassaolon ja kannattavuuden edellytys. Poronhoitolaissa luetellaan rajoitukset vapaaseen laiduntamiseen. Saamelaidun kotiseutualueella porojen laiduntamista koskevat rajoitukset ja aitaamisvelvollisuus tiettyjen ehtojen täyttyessä koskevat ainoastaan viljelyksiä ja metsänuudistusalan taimikoita, eivät esi-

merkiksi asutusta, puutarhoja tai yritystoimintaa (PHL 31 §). Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 §). Maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maan omistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2 §). Poronhoitolaissa (53 §) säädetään myös, että suunnitelluissa valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa. Neuvottelut on todettu hyväksi keinoksi yhteensovittaa poronhoitoa ja muita maankäytön muotoja kaavoituksessa, vaikka kyse ei olisikaan valtion maista. Kaavasta on sen valmistelun aikana käyty poronhoitolain mukaisten neuvotteluiden kaltainen neuvottelu ja muita neuvotteluita alueen paliskunnan edustajien kanssa.

Poronhoitolain ja muun lainsäädännön lisäksi poronhoitoa turvataan myös valtioneuvoston päätöksellä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (VAT). VATeissa edellytetään, että alueiden käytön suunnittelussa huolehditaan saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa määrätään koko kaava-alueita koskevilla yleismääräyksissä: ”Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Metsätaloutta, turvetuotantoa, matkailutoimintoja ja loma-asutusta suunniteltaessa on otettava huomioon porotalouden tärkeät alueet. Suunniteltaessa valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.”

Yksityiskohtaisemmat huomiot

Ranta-asemakaavan suunnittelualueella on voimassa Inarijärven osayleiskaava. Siihen on merkitty Inarijärven rantaan matkailupalveluiden alue (RM) ja loma-asuntoalue (RA). Pääosa ranta-asemakaava-alueesta on merkitty maa- ja metsätalous- sekä poronhoitovaltaiseksi alueeksi (MP) ja maa- ja metsätalous- sekä poronhoitovaltaiseksi alueeksi, jolla on ympäristöarvoja (MPY). RM-alueelle on osoitettu osayleiskaavassa rakennusoikeutta 500 k-m². Kaava-alue sijoittuu yksityismaille. Pääosa alueesta on luonnontilaista metsää. Inarijärven rannassa on loma-asunto ja sen yhteydessä olevia talousrakennuksia, joita osittain aiotaan hyödyntää suunnitellun hotellin toiminnassa. Ranta-asemakaavan sijoittelu toteuttaa yleiskaavaa, mutta rakennusoikeutta osoitetaan enemmän.

Hammastunturin paliskunnan mukaan Miesniemi on pääosin paliskunnan talvilaidunalue. Poroja voi silti olla alueella muulloinkin. Aluetta laiduntaa talvella oma tokkakuntansa. Alueelle ei sijoitu poronhoidon rakenteita. Tupavaaran erotusaita on nelostien länsipuolella noin 10 kilometrin päässä kaava-alueelta. Porot kerätään ja viedään erotuksia varten aitaan alueelta ja alueen kautta lumimaan aikana, yleensä helmi-maaliskuussa. Poronhoidon huomioon ottaminen matkailutoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä paliskunnan toimintaedellytysten turvaaminen jatkossakin on erittäin tärkeää.

Alueella tulee säilyttää porojen laidunnusrauha sekä turvata alueen rauhallisuus poronhoitotöiden aikana. Hammastunturin paliskunta katsoo, että alueelle ei tämän vuoksi saa sijoittaa koiratarhoja tai rekikoiratoimintaa. Koiravaljakot aiheuttavat häiriötä, haittaa ja vahinkoja poronhoidolle. Koiratarhat aiheuttavat häiriötä laajalle ympäristöönsä ympäri vuoden. Koiratarhoista syntyy aina melua ja rekikoiria aletaan harjoittamaan maastossa ilmojen viilennyttyä alkusyksystä. Reiteillä ja etenkin jokamiehen oikeudella maastossa tapahtuva villi safaritoiminta häiritsevät porojen laidunnusta ja vaikeuttavat poronhoitotöitä. Irti päässeet tai joskus jopa valjakossa olevat koirat laukottavat ja repivät poroja. Usein ei ole edes yhteistä kieltä tilanteiden selvittämiseksi, saati että toimija korvaisi aiheuttamansa haitan. Mikäli alueella käyville matkailijoille halutaan tarjota koiravaljakkoretkiä, tulisi ne toteuttaa alueella toimivien vastuullisten koiravaljakkoyritysten kanssa, joilla on reittisopimukset ja muutenkin kestävän toiminnan

edellytykset kunnossa.

Poronhoidon nykytilannetta ja tarpeita on kuvattu kaavaselostuksessa. Poronhoitoa huomioitu ranta-ase-makaavassa osoittamalla suuri osa alueesta MPY-1-alueena. Kaavamerkintää koskee seuraava määräys:

Maa- ja metsätalous- sekä poronhoitovaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja. Alue säilytetään metsänä. Alue muodostaa ekologisen käytävän ja se mahdollistaa viheryhteystarpeet. Alueen käytön suunnittelussa on metsätalouden ja poronhoidon lisäksi kiinnitettävä huomiota ulkoilumahdollisuuksien järjestämiseen osoittamalla ne erikseen suunniteltaville ja toteutettaville ulkoilupoluille levähdys- ja tukialueineen. Alueelle on sallittua vain maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen (MRL 43.2§). Rakentamisen sopeuttamiseen maisemaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Alueella on voimassa toimenpiderajoitus (MRL 128§), jonka mukaan maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman lupaa.

Kyseinen kaavamääräys ohjaa valtaosan kaava-alueesta säilyttämistä luonnontilaisena, mikä on hyvä. Kaavassa annetaan koko kaava-aluetta koskevia asemakaavamääräyksiä, joilla ohjataan mm. alueen rakentamista ja yhdyskuntateknistä suunnittelua. Niissä annetaan myös poronhoitoa turvaava määräys, joka kuuluu:

Rakennettaessa poronhoitoalueelle on huomioitava poronhoitolain takaama vapaa laidunoikeus. Tontteja ei saa aidata.

Yleisiin määräyksiin voisi lisätä maakuntakaavan yleistä kaavamääräystä ja VAT:a mukailevan määräyksen:

Suunniteltaessa poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä on turvattava poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytykset ja otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet.

Lisäksi olisi tärkeää ohjata tulevan toiminnan suunnittelua siten, että alueen rauhallisuus säilytetään. Esitämme, että joko yleisiin kaavamääräyksiin tai RM-merkinnän yhteyteen kirjattaisiin määräyksenä, ettei alueelle saisi sijoittaa matkailun ohjelmapalveluita tai ainakaan koiravaljakkotoimintaa, kuten paliskunnan kanssa käydyissä neuvotteluissa on ollut esillä. Esimerkiksi:

Alueelle ei saa sijoittaa koiratarhoja tai koiravaljakkotoimintaa.

Tai vaihtoehtoisesti voisi kirjata, mitä alueelle saa sijoittaa, kuten majoitus- ja huoltorakennuksia. Tällaisia määräyksiä on annettu muuallakin poronhoitoalueella matkailupalveluiden alueilla. Vaikka tällä hetkellä alueelle ei suunnitella tämänkaltaista ympäristöä häiritsevää toimintaa, niin olisi tärkeä varmistaa, ettei sellaista myöhemminkään alueelle toteuteta, jos esimerkiksi alueen toimija vaihtuu.

Hammastunturin paliskunnan ja sen osakkaiden lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon kaavan jatkovalmistelussa. Mikäli kaava muuttuu valmistelun aikana, tulisi Hammastunturin paliskunnan kanssa jatkaa neuvotteluita poronhoidon ja matkailutoiminnan yhteensovittamiseksi. Muutenkin toiminnan suunnittelussa ja sen aikana alueen toimijoiden jatkuva vuoropuhelu on erittäin tärkeää.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao